

Het moge dus duidelijk zijn dat in Nederland nog geen kleine bosbedrijven zijn gecertificeerd, en met reden: de kosten zijn te hoog. Uit het onderzoek van Alterra blijkt dat groeps-certificering de minst dure optie is voor het certificeren van kleine bosbedrijven.

Groeps-certificering moet in Nederland dan wel verder worden ontwikkeld, en de kosten voor de boseigenaar moeten verder omlaag.

Hier ligt een buitenkans voor de Nederlandse overheid en de bosbouwsector als geheel om twee vliegen in een klap te slaan: een professioneler bosbeheer en een groot deel van het Nederlandse bos gecertificeerd. Daar kun je ook internationaal goed mee voor de dag komen. Van harte gecertificeerd!

Meer informatie over dit onderzoek kunt u lezen in het Alterra-rapport 031: 'Certificering van kleine bosbedrijven' van H. van Blitterswijk, J.J. de Jong & C.J.M. van Vliet.

Het rapport kunt u bestellen door f 40,- over te maken op banknummer 367054612 t.n.v. Alterra, Wageningen, onder vermelding van Alterra-rapport 031. Dit bedrag is inclusief BTW en verzendkosten.

H. van Blitterswijk, C.J.M. van Vliet & J.J. de Jong werken bij Alterra.

DRENTSE BEEKVISSSEN BETER BEKEKEN

A.J. Scheper

In 1996 presenteerde de Drentse Federatie van Hengelsportverenigingen het Basisdocument Visstandbeheer en Sportvisserijgebruik Drentse Beken. In dit lijvige boekwerk, dat de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV) in opdracht van de Drentse Federatie heeft gerealiseerd, maakt de Federatie zich sterk voor integraal beheer van de Drentse beken met de kwetsbare stroominnende vissoorten als uitgangspunt. In alle aandacht voor de Drentse beken en hun stroomdalen was er volgens de Federatie te weinig oog voor de beekvissen en hun specifieke eisen aan het beekmilieu.

De provincie Drenthe vindt het Basisdocument een deskundige en dus welkome aanvulling op het provinciale beleid gericht op behoud en herstel van de natuurlijke waarde van de beeklopen in Drenthe. De provincie bleek gevoelig voor de in het Basisdocument verwoorde kritiek dat het provinciale soortenbeleid zich voornamelijk richt op bekende en tot de verbeelding sprekende dieren en plantensoorten. Bovendien gaat de provincie voorbij aan beekvissoorten die zich vanwege de aantasting van hun natuurlijke leefmilieu maar met moeite kunnen handhaven. De provincie stelde een bijdrage beschikbaar voor vervolgonderzoek dat moet resulteren in een pakket maatregelen voor een visvriendelijker inrichting van de beeklopen

voor met name de van nature in laaglandbeken voorkomende vissoorten.

Vissoortenbeschermingsplan Drentse bovenlopen

In nauwe samenwerking met de provincie besloot de Federatie tot het opstellen van soortenbeschermingsplannen voor stroominnende vissoorten, een en ander uit te voeren door de OVV. Als plangebied is gekozen voor de bovenlopen van de Drentse beken met daarbij een duidelijk oog voor de gehele beeksystemen omdat juist stroominnende vissoorten in de regel een groter watersysteem nodig hebben om goed te gedijen. Zelfs vrije migratiemogelijkhe-

97

Gasterense Diepje. Foto: H. Dekker.

Gasterense kolf. Foto: H. Dekker.

98

den van en naar de zee zijn van belang voor bijvoorbeeld de rivierprik en ook de paling.

Om een goed beeld te krijgen van de huidige toestand van de Drentse bovenlopen voor de beekvissen, is gekozen voor een uitgebreid onderzoek in de bovenlopen van de Drentse Aa. Het gebied van de bovenlopen van de Aa is exemplarisch voor de rest van Drenthe: er zijn zowel natuurlijke als gekanaliseerde stukken, de loopjes voldoen deels aan de voorwaarden die het provinciale natuurbeleid stelt aan het zogenoemde 'natuurdoeltype laaglandbeek' en de Drentse Aa is voor de sportvisserij van belang. Maatregelen die hier noodzakelijk zijn laten zich dus hoogstwaarschijnlijk goed 'vertalen' naar de andere beeksystemen in de provincie.

De Drentse Federatie loopt met dit vissoortenbeschermingsplan voor de Drentse bovenlopen goed in de pas met het provinciale natuur- en soortenbeschermingsbeleid. Door te werken vanuit een aantal doelvissoorten (beekprik, berrmpje, kleine modderkruiper, rivierdonderpad en mede vanwege het visserijbelang: winde, kopvoorn en serpeling) kan het sportvisserijplan zelfs probleemloos worden gekoppeld aan het soortenbeleid van de provincie.

Het vissoortenbeschermingsplan vormt hierdoor een goed voorbeeld van integraal waterbeheer. De financiële, inhoudelijke, maar bovenal enthousiaste medewerking aan het project van het

Waterschap Hunze en Aa's (eigenaar van de beek), Staatsbosbeheer (beheerder van het stroomdal en de oevers), het Zuiveringsschap Drenthe (tot 01-01-2000 waterkwaliteitsbeheerder) versterken het integrale karakter nog meer.

Onderzoek

Een groot bijkomend voordeel van de keuze voor de Drentse Aa als voorbeeldgebied was dat de deelnemende organisaties aan het project een grote hoeveelheid gegevens over de beek konden

aanleveren. In het fraaie beekdal is in de loop der jaren het nodige onderzoek verricht. De onderzoekers konden technische (meet)gegevens van het waterschap en het Zuiveringsschap gebruiken en diverse onderzoeksgegevens over het voorkomen van macrofauna en vissoorten. Deze laatste via een liefhebber van vissen bij Staatsbosbeheer.

Op basis van de bestaande gegevens zijn in het beekstelsel twintig trajecten uitgezet waar de OVB nader visserijkundig onderzoek heeft uitgevoerd. Om de effecten van kanalisatie en verstuwung op de beekvisstand te kunnen meten, zijn die trajecten zowel in natuurlijke als in rechtgetrokken beeklopen neergelegd. Om de seizoensinvloeden op de visstand te kunnen aantonen, en daarmee het belang van vrije migratie van beekvissen, is het onderzoek onderverdeeld in een visserij in de lente en een visserij in het najaar.

Resultaten

Het visserijkundige onderzoek spitste zich toe op een aantal vragen. Welke vissoorten komen in de diverse stuwpannen van de Drentse Aa voor en hoe geschikt zijn het beekmilieu en de inrichting van de beek voor de doelvissoorten? Daarnaast was het de vraag welke knelpunten de doelvissoorten ondervonden en op welke manier de verschillende stuwpannen verbeterd

Zeegser loopje. Foto: H. Dekker.

kunnen worden voor deze soorten. En tenslotte de vraag hoe de sportvisserij in de beek geoptimaliseerd kan worden zonder inbreuk te plegen op het beheer.

Het eerste onderzoek vond plaats in april 1999, het tweede volgde in september 1999. Vanwege de kleinschaligheid van de beekloopjes is er door een OVB-team gevist met het elektrovisapparaat. Uit het onderzoek blijkt benedenstrooms meer vissoorten voorkomen. In de meest bovenstrooms gelegen loopjes is alleen de tiendoornige stekelbaars nog aangetroffen. Zak je af, dan komen daar het berrmpje en vervolgens de riviergrondel en de blankvoorn bij. Het meest soortenrijk is het Gasterense Diepje: hier zijn 15 vissoorten gevangen.

De stuwpannen van de beek die genormaliseerd zijn, hebben een visstand die meer past bij een stilstaand water. Kenmerkende soorten zijn hier blankvoorn, aal en riviergrondel. De vooraf geselecteerde doelvissoorten beekprik, kopvoorn en rivierdonderpad zijn bij de onderzoeken niet in de beeklopen aangetroffen. De doelsoorten berrmpje, serpeling, winde en kleine modderkruiper kwamen wel in diverse delen van de beek voor. Een opvallende soort vormde de rivierprik. Van deze vis, die zich net als de paling in zout water voortplant, zijn twee volwassen exemplaren gevangen. Een exoot die in het hele noorden van het land algemeen voorkomt is ook in de Drentse Aa aangetroffen: de Chinese wolhandkrab.

Habitat geschiktheidsindex

Het Soortenbeschermingsplan vissoorten Drentse bovenlopen moet leiden tot een pakket maatregelen die de Drentse beken geschikter maken voor een visstand die typisch is voor laaglandbeken. Daarom is op de bovenlopen van de Drentse Aa de door de OVB ontwikkelde habitat geschiktheidsindex (HGI) losgelaten. Dit houdt in dat alle eisen die kenmerkende vissoorten aan de beeklopen stellen zijn geïnventariseerd. Dat zijn bijvoorbeeld de milieuv variabelen als waterdiepte, stroomsnelheid, bodemsubstraat, beschaduwing, vegetatie. Sommige beekvissoorten brengen maar een deel van hun levenscyclus door in

Bescherming door samenwerking in Drenthe

De provincies hebben een belangrijke taak bij het beschermen van bedreigde planten- en diersoorten. De bescherming van deze soorten is gebaseerd op het Natuurbeleidsplan van het ministerie van LNV. Behalve aan de bescherming van belangrijke natuurgebieden bood deze nota ook houvast voor het nemen van maatregelen voor bedreigde soorten. De uitvoering van dit soortenbeleid is een zaak van provincies, rijk en natuurbeschermingsorganisaties gezamenlijk. Maatregelen voor bedreigde soorten zijn vervat in een op maat gesneden soortenbeschermingsplan voor de levensgemeenschap waar de soorten deel uitmaken. De provincies coördineren de projecten die gemaakt worden op basis van deze soortbeschermingsplannen. Per jaar is er vier miljoen gulden beschikbaar voor het soortenbeleid. De provincies zetten daar in veel gevallen nog een extra bedrag tegenaan.

De provincie Drenthe heeft al een lange traditie op het gebied van soortenbescherming. Deze provincie heeft recent het initiatief genomen tot een beschermingsplan voor bedreigde vissoorten. In veel bestaande beleidsplannen bleken vissen niet voor te komen. Door een biotoopgericht beschermingsplan voor bedreigde beekvissen op te stellen, wil de provincie aangeven dat ook deze diergroep een belangrijke graadmeter is voor een gezond milieu. Om tot een goed plan te komen heeft de provincie samenwerking gezocht met visrechthebbers, waterschappen en terreinbeheerders. Alleen door goede samenwerking kan het plan, waarin concrete maatregelen voor delen van het dal van de Drentse A worden omschreven, succesvol zijn. Daarnaast heeft het plan doorwerking naar andere Drentse beekdalen. De karakteristieke ligging van Drenthe heeft geresulteerd in flink wat beken die op het hoger gelegen plateau ontspringen. In de komende jaren zijn voor een aantal bovenlopen en brongebieden van beken natuurontwikkelingsplannen uitgedacht, zoals voor de Vledder A, de Geeserstream en het Oude Diep. De maatregelen die in het beschermingsplan voor de beekvissen in de Drentse A zijn opgenomen zijn ook toepasbaar voor die andere beekdalen. Vooral de brongebieden met de bovenloop lenen zich in de Drentse visie voor herstelmaatregelen. In de komende jaren zal de provincie Drenthe projecten uitvoeren die de positie van de beekvissen in de beekdalen zal verbeteren. Gezamenlijk met de partners, waaronder visrechthebbers, terreinbeheerders en het rijk, zal de provincie er voor waken dat de beekvissen niet van het bordje vallen.

H. Dekker, provincie Drenthe

de bovenlopen. Zo dienen ze voor de winde als paaigebied en als opgroeigebied voor hun nageslacht. Andere soorten zijn voor hun gehele levenscyclus afhankelijk van het typische milieu in de beekloopjes. Daarom zijn de inrichtingseisen van de doelvissoorten onderzocht van eitje tot volwassen dier. De HGI is een rekenmodel dat werkt volgens een puntensysteem. De mate waarin de diverse milieuv variabelen aanwezig zijn wordt per vissoort gewaardeerd met een aantal punten. Uit het rekenmodel komt vervolgens per vissoort duidelijk naar voren welke milieuv variabelen tekort schieten en dus welke doelgerichte maatregelen noodzakelijk

zijn in de verschillende beeklopen. Het kan bijvoorbeeld nodig blijken om migratiebarrières op te heffen, meer beschutting aan te brengen of de waterkwaliteit te verbeteren.

Al met al levert de Drentse Federatie met het soortenbeschermingsplan vissoorten Drentse bovenlopen een uitermate praktische en uitvoerbare bijdrage aan verbetering van de Drentse beken voor de typische beekvissoorten.

A.J. Scheper werkt voor de Drentse Federatie van Hengelsportverenigingen